

**Akershusmuseet
Urskog-Hølandsbanen
Tilsynsrapport nr. 2015-33**

Drift av museumsbane

1	Bakgrunn og mål	3
2	Konklusjon.....	3
3	Avvik.....	4
4	Observasjoner	7
5	Andre forhold.....	7
6	Om revisjonen	7
6.1	Administrative data	7
6.2	Gjennomføring av revisjonen	8
6.3	Revisjonsomfang	8
6.4	Revisjonskriterier	8
6.5	Måloppnåelse og oppfyllelse av revisjonskriterier	8
6.6	Om revisjonsfunn	8
6.7	Revisjonsrapport	8
6.8	Oppfølging og sanksjonsmiddelbruk	9
6.9	Tilbakemeldinger etter tilsyn	9
	Vedlegg 1 – Hjemmelstekster.....	10

1 Bakgrunn og mål

Akershusmuseet, Urskog-Hølandsbanen (UHB) har tillatelse til å drive trafikkvirksomhet og infrastruktur i medhold av tillatelsesforskriften. Virksomheten driver museumsdrift på strekningen Sørumsand-Fossum, en liten del av den opprinnelige strekningen på 57 km mellom Sørumsand og Skulerud.

Revisjonen var angitt å dekke oppfølging av pålegg gitt etter forrige tilsyn (revisjon 2013-27) samt undersøkelse av hvordan UHB oppfyller krav i museumsbaneforskriften etter at denne er gjort gjeldende for UHB siden forrige revisjon.

Måloppnåelse er beskrevet lenger bak i rapporten.

Revisjonen ble gjennomført på bakgrunn av tilsynets fastlagte årsprogram for tilsyn.

2 Konklusjon

Urskog-Hølandsbanen har engasjerte medarbeidere med god erfaring og oversikt. Det er noen mangler ved systematikk og sporbarhet i styringen av virksomheten.

Rapportdato: 23.11.2015

Erik Ø. Reiersøl-Johnsen
Direktør

Sjur Sæteren
Revisjonsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur

3 Avvik

Avvik 1

Beskrivelser av ansvars- og myndighetsfordeling er mangelfulle.

Avvik fra:

Museumsbaneforskriften¹ § 5 d)

Revisjonsbevis:

1. Beskrivelser av ansvars- og myndighetsfordeling er mangelfulle.
2. Ansvar og oppgaver til sikkerhetsansvarlig og tjenestefordeler er ikke angitt på organisasjonskart, i funksjonsbeskrivelser eller på annen måte i sikkerhetsstyringssystemet.
3. Det foreligger ingen formell delegering av ansvar til tjenestefordeler.
4. Jf. også observasjon 2.

Avvik 2

UHB har mangelfulle rutiner for avviksbehandling, rapportering av uønskede hendelser og årsaksfastsettelse for uønskede hendelser.

Avvik fra:

Museumsbaneforskriften § 5 f)

Revisjonsbevis:

1. UHB har mangelfulle rutiner for avviksbehandling, rapportering av uønskede hendelser (jernbaneulykke, alvorlig jernbanehendelse, jernbanehendelse) og årsaksfastsettelse for uønskede hendelser.
2. Det kan ikke godtgjøres at årsaker til uønskede hendelser vurderes utover direkte årsaker.
3. Rollene til sikkerhetsansvarlig og tjenesteansvarlig er etablert etter et bevisst valg for å kompensere for at driftssjef (driftsbestyrer) mangler jernbaneerfaring (Driftsbestyrer har heller ikke gjennomgått kurs (modul II) som bestemt (sikkerhetsstyring 2.6.2)). Forholdet er ikke fraviksbehandlet.

Merknad:

Driftsbestyrer begynte i stillingen i mars 2015.

4. Det eksisterer ikke prosedyrer for å behandle fravik (styrte avvik).
5. Togpersonalet bruker ikke skjema for banevisitasjon som bestemt, jf. pkt. 3.4.2 i Banevedlikehold. Bestemmelsene anses ikke hensiktsmessige. Forholdet er ikke avviksbehandlet.

¹ Forskrift om krav til museumsbaner av 10. desember 2014 nr. 1574

Merknad:

UHB forventes å avviksbehandle forholdet eller endre bestemmelsen slik at den blir hensiktsmessig.

6. Ikke alle avvik og uønskede hendelser registreres internt:
Eks. ordregiving fra uautorisert person ble håndtert, men ikke avviksregistrert.
7. Jf. avvik 4 revisjonsbevis 7 samt observasjon 1.

Avvik 3

Sikkerhetsstyringssystemet har enkelte mangler ved at det:

- ikke sikres at alt operativt personell oppfyller alle krav til tjenesteplikt, sikkerhetsprøver og helseundersøkelser
- er enkelte mangler ved oppfølging av infrastruktur
- ikke sikres full kontroll med rekrutteringsprosessen av frivillige

Avvik fra:

Museumsbaneforskriften § 5 bokstav b) og c), jf. museumsbaneforskriften § 9 og helsekravforskriften² §4, første ledd.

Revisjonsbevis:

1. UHB sikrer ikke at alt operativt personell oppfyller alle krav til tjenesteplikt, sikkerhetsprøver og helseundersøkelser. Eksempler:
 - a. Oversikt over godkjenninger, sikkerhetsprøver og helseattester er ikke fullstendig oppdatert.
 - b. Utløp av helseattester er ikke konsekvent og korrekt angitt.
 - c. UHB fremviste to ulike oversikter over status på helseattest og sikkerhetsprøver som ikke samsvarer helt i innhold.
 - d. Tjenestefordeler har ikke tilstrekkelig oppdatert underlag for å sikre at personell som tildeles oppgaver, oppfyller alle krav til helseundersøkelser, sikkerhetsprøver og årlig tjenesteplikt.
 - e. Kravet til årlig tjenesteplikt er angitt ulikt i sikkerhetsstyringssystemet (hhv 2 og 3 dager)
 - f. Excel-oversikt over operativt personell skal være løpende oppdatert, men mangler noen navn på personell som benyttes til tjeneste.
2. Det mangler en oversikt over infrastrukturfeil som er avdekket på visitasjon med angivelse av prioritet og tiltaksfrister.
3. Det er ikke formalisert hvordan UHB følger opp gjennomføring av brokontroll og tiltak som er identifisert i brokontrollen.
4. Det er ikke definert grenseverdier for stoppende infrastrukturfeil.

² Forskrift om krav til helse for personell med arbeidsoppgaver av betydning for trafikksikkerheten ved jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane m.m. av 18. desember 2002 nr. 1678

Merknad:

Det er definert vedlikeholdsgrenser og umiddelbar-grenser. Umiddelbar-grenser skal utbedres snarest, men det er ikke et absolutt krav om utbedring før videre drift.

5. UHB mangler en mottaksrutine for å sikre at nye frivillige registreres og gjennomgår innledende opplæring før de går ut i praksis.
Eks. en konduktøraspirant trådte i tjeneste uten å være registrert.

Avvik 4

Dokumentasjonen av sikkerhetsstyringssystemet har enkelte feil og mangler og det er ikke tilstrekkelig kjent av alle som har oppgaver som kan påvirke sikkerheten.

Avvik fra:

Museumsbaneforskriften § 4 tredje ledd

Revisjonsbevis:

1. Sikkerhetsstyringssystemet er ikke tilstrekkelig kjent av alle som har oppgaver som kan påvirke sikkerheten.
2. Tjenestefordeler og frivillige medarbeidere som utfører arbeid av sikkerhetsmessig betydning (for eksempel kjørende personale) har ikke tilgang til hele sikkerhetsstyringssystemet ("*Sikkerhetsstyring i UHB*" er ikke gitt tilgang til).

Merknad:

Det ble opplyst at utvalgte deler av sikkerhetsstyringssystemet gjennomgås i årlige samlinger. Sikkerhetsstyringen i UHB inneholder viktige prinsipper for sikkerhetsarbeidet (så som sikkerhetspolitikk) og beskrivelse av ansvars- og myndighetsforhold som vil være av betydning å ha kjennskap til for medarbeiderne.

3. Gyldighetsstatus for dokumentene i sikkerhetsstyringssystemet finnes i arkivet, men ikke i en oversikt som er tilgjengelig for brukerne.
4. Instruksjoner for personale som er referert i sikkerhetsstyringen pkt. 6.9.4 som bilag 2-7 eksisterer ikke.

Merknad:

Bilag 2-7 er instruksjoner for personalet som var en del av tidligere styringssystem, men som ikke lenger er i bruk.

5. Det er ikke etablert bestemmelser for godkjenning og kvalitetssikring av dokumenter som inngår i sikkerhetsstyringssystemet.
6. Det mangler oversikt med gyldighetsstatus for Blanketter.
7. Det har forekommet bruk av feil skjema i kontroll av infrastrukturen. Forholdet er ikke avviksbehandlet.

4 Observasjoner

Observasjon 1

Det er mangelfulle føringer for rapportering av uønskede hendelser.

Revisjonsbevis:

1. Blankett 100 som brukes for rapportering av uønskede hendelser inneholder ingen felt der den som rapporter kan foreslå årsaker eller tiltak.

Merknad:

Det ble opplyst at det ikke er ønskelig å gjøre rapportering for krevende. Revisjonslaget er enig i at det er viktig å ha en lav terskel for rapportering, men for å opplyse saken best mulig er det viktig å gi mulighet til forslå årsak og løsning av dem som har erfart hendelsen.

Observasjon 2

Det er ikke definert stedfortredere for sentrale funksjoner (utover at materiellansvarlig fungerer som driftsbestyrer i dennes fravær) av betydning for sikkerheten.

Merknad

Ansvar og myndighet bør være definert ved stedfortredelse. Dette for at det skal være tydelig hvilke ansvarsområder som tilligger hvilke funksjoner under stedfortredelse og for å sikre at det settes inn tilstrekkelig kompetanse ved stedfortredelse.

5 Andre forhold

Det er ikke notert andre forhold.

6 Om revisjonen

6.1 Administrative data

Rapport nr.:	2015-33
Saksnr.:	15/840-1
Virksomhet:	Akershusmuseet, Urskog-Hølandsbanen
Kontaktperson:	Finn Halling
Revisjonslag:	Sjur Sæteren, revisjonsleder Liz A. Stordahl, fagekspert Silje Rodahl, observatør Trond Østerås, observatør Kåre Bøklepp, fagrevisor (bare 13.oktober)

6.2 Gjennomføring av revisjonen

Virksomheten har gitt revisjonslaget nødvendig tilgang til dokumenter og personell og har lagt alle forhold til rette for en effektiv gjennomføring av revisjonen. Tidspunktene for gjennomføringen var slik:

Åpningsmøte	14.10.2015
Feltarbeid	13.-15.10.2015
Sluttmøte	15.10.2015

6.3 Revisjonsomfang

Revisjonen er gjennomført som dokumentgjennomgang og feltarbeid hos UHB og dekket følgende tema:

Oppfølging av tilsynsrapport 2013-27 samt undersøkelse av hvordan UHB oppfyller utvalgte deler av museumsbaneforskriften etter at denne er gjort gjeldende for UHB siden forrige revisjon.

Et intervju ble gjennomført før åpningsmøtet av praktiske hensyn.

6.4 Revisjonskriterier

Revisjonskriteriene er kravene som er stilt i, eller i medhold av, jernbanelovgivningen. En oversikt over jernbanelovgivningen med kommentarer er gitt på: <http://www.sjt.no/no/Lover-og-forskrifter/>.

6.5 Måloppnåelse og oppfyllelse av revisjonskriterier

Målet for revisjonen ble oppnådd, men oppfyllelse av museumsbaneforskriften var i stor grad avgrenset til de tema som var relevante i forbindelse med oppfølging av forrige tilsynsrapport.

6.6 Om revisjonsfunn

Revisjon er en systematisk, uavhengig og dokumentert prosess for å fremskaffe revisjonsbevis og vurdere i hvilken grad bevisene oppfyller revisjonskriteriene. Revisjonsbevisene er grunnlaget for revisjonsfunnene. Statens jernbanetilsyn grupperer revisjonsfunnene i avvik og observasjoner.

Avvik defineres som mangel på oppfyllelse av krav i eller i medhold av lov.

Observasjon er forhold som ikke er avvik, men som kan utvikle seg til det.

Vi forventer at observasjoner håndteres slik at disse ikke senere utvikler seg til/bidrar til avvik.

6.7 Revisjonsrapport

Denne tilsynsrapporten beskriver de avvik som er avdekket, og de observasjoner som er registrert gjennom revisjonen.

Statens jernbanetilsyn praktiserer negativ rapportering fra revisjoner. Det vil si at revisjonsrapporter i hovedsak omhandler manglende samsvar med bestemmelser i norsk jernbanelovgivning. Forhold der kravene er tilfredsstillende oppfylt beskrives normalt ikke.

Revisjonen er basert på stikkprøver. Det innebærer at det kan eksistere mangler som ikke er blitt avdekket.

6.8 Oppfølging og sanksjonsmiddelbruk

Statens jernbanetilsyn pålegger som hovedregel at virksomheten innen en tidsfrist identifiserer årsaken til avvikene, iverksetter tiltak både for å fjerne avvikene og årsakene til disse og å evaluere effekten av gjennomførte tiltak. Pålegg gis i et oversendelsesbrev der denne rapport følger som vedlegg. Tilsynet har utarbeidet en [veiledning](#) som forklarer i større detalj hvordan det forventes at virksomheten skal følge opp de pålegg som gis.

Tilsynet kategoriserer ikke avvik i forhold til alvorlighetsgrad. Virksomheten må selv vurdere alvorlighetsgrad og eventuelt behov for å prioritere gjennomføring av tiltak raskere enn frister tilsynet setter.

Der vi avdekker vesentlige mangler, vil vi vurdere å pålegge hele eller deler av virksomheten stanset eller trekke sikkerhetssertifikatet/tillatelsen tilbake. Se for øvrig tilsynets [veiledning om sanksjonsmidler](#) for mer informasjon.

6.9 Tilbakemeldinger etter tilsyn

Via nettsidene våre kan revidert virksomhet gi synspunkter om revisjoner og andre tilsynsaktiviteter. Statens jernbanetilsyn skal bidra til at sikkerheten på jernbanen blir tilstrekkelig god. Revisjoner og andre tilsynsaktiviteter er et viktig virkemiddel. Arbeidet krever mye personell og tid både fra oss og dem vi fører tilsyn med. Derfor er det viktig at tilsyn gjennomføres mest mulig effektivt og etter hensikten. For å bli stadig bedre ønsker vi synspunkter på arbeidet vi utfører. Tilbakemeldinger kan gis via nettsidene på: [Statens jernbanetilsyn - Tilbakemeldinger etter tilsyn](#).

Vedlegg 1 – Hjemmelstekster

Avvik 1

Museumsbaneforskriften § 5 d)

Sikkerhetsstyringssystemet skal minst omfatte: ...

d) beskrivelse av hvordan ansvar og myndighet er fordelt i virksomhetens organisasjon, herunder instruksjoner for personell som har oppgaver som kan påvirke sikkerheten

Avvik 2

Museumsbaneforskriften § 5 f)

Sikkerhetsstyringssystemet skal minst omfatte: ...

f) rutiner for oppfølging av jernbaneulykke, alvorlig jernbanehendelse, jernbanehendelse og avvik fra jernbanelovgivningen og interne bestemmelser. Rutinene skal omfatte umiddelbare tiltak for å redusere virkningene av ulykken, hendelsen eller avviket, undersøkelse av årsak og fastsettelse av tiltak for å hindre gjentagelse

Avvik 3

Museumsbaneforskriften § 5 bokstav b) og c). *Krav til sikkerhetsstyringssystem*

Sikkerhetsstyringssystemet skal minst omfatte:

b) bestemmelser om drift og vedlikehold som ivaretar tilfredsstillende sikkerhet,

c) krav til kompetanse for personell som har oppgaver som kan påvirke sikkerheten,

Museumsbaneforskriften § 9. Kontroll og vedlikehold av infrastruktur

Jernbanevirksomheten skal føre kontroll med infrastrukturen, og utføre nødvendig vedlikehold.

Jernbanevirksomheten skal ha sikkerhetsmessige minimumskrav til systemer, deler og komponenter.

Jernbanevirksomheten skal ha kontroll på utført vedlikehold.

Helsekravforskriften §4. Første ledd. Generelt om helseundersøkelser

Den som driver jernbanevirksomhet har ansvar for at helseundersøkelser etter denne forskriften gjennomføres. Formålet med undersøkelsene skal være å identifisere forhold som innebærer at kravene til helse i kapittel 3 ikke er oppfylt.

Avvik 4

Museumsbaneforskriften § 4 tredje ledd. Krav om sikkerhetsstyringssystem

Sikkerhetsstyringssystemet skal være dokumentert, og tilstrekkelig kjent av alle som har oppgaver som kan påvirke sikkerheten.